

2. CILJEVI PROSTORNOG RAZVOJA I UREĐENJA

2.1. Ciljevi prostornog razvoja regionalnog, državnog i međunarodnog značaja

Glavna razvojna usmjerenja u europskim relacijama temelje se na pripadnosti Hrvatske mediteranskom i srednjoeuropskom podunavskom prostoru. Posebnim vrijednostima hrvatskog prostora smatraju se: zaštićena područja prirode, spomenici graditeljskog naslijeđa, prirodne šume velike biološke raznolikosti, nezagađena tla, rezerve pitke vode, termalni izvori, ležišta mineralnih sirovina i očuvan krajolik. Hrvatska ima povoljan prometno-geografski, ali veoma osjetljiv geostrateški položaj. Vrijednost prometno-geografskog položaja i važnost geostrateškog položaja Hrvatske, kao jednog od trajnih razvojnih resursa, određena je činjenicom da se ona nalazi na dodiru velikih prostornih cjelina Europe: Mediterana, Podunavlja, Alpa i Balkana.

Od velike važnosti je uspostaviti mreže infrastrukturnih sustava na području Republike Hrvatske s ciljem: prometnog povezivanja njenog cijelog područja i povezivanja s Europom, osiguranja opskrbe vodom te zaštite voda od zagađivanja, zadovoljenja energetske potreba i štednje energije.¹ Planski elementi cjelovitih sustava i pripadnost većim cjelinama odnose se osobito na: transeuropske magistralne i regionalne prometne pravce istok-zapad, poboljšanje poprečnih veza na središnjem prostoru, poriječja velikih rijeka kao područja cjelovitog uređenja i korištenja voda uz državnu granicu, podunavski prometno-gospodarski sustav, prometno i gospodarsko uključivanje središnje Slavonije u glavne razvojne sustave.

Osnježivanje linije podunavskih gradova temelji se na: funkcioniranju luka Osijek i Vukovar i brzom uključivanju kombiniranim prometom u glavne državne i europske tijekove razmjene roba, izgradnji višenamjenskog kanala Dunav-Sava, uređenju graničnih područja te razvoju prometno-gospodarskih funkcija gradova s rješenjem ključnih prometnih čvorišta (Osijek, Slavonski Brod, Vukovar, Vinkovci i drugi). Za uravnotežen razvoj Hrvatske osobito je značajno istočno urbano područje (Osijek, Vukovar, Vinkovci, Županja, Ilok) i podunavski razvojni koridor.

Glavni uzdužni smjerovi razvoja na području Županije su (Osijek) - Vukovar - Ilok (D2), (Đakovo) -Vinkovci - Otok - Tovarnik, (Sl. Brod) - Županja - Lipovac (D4), a glavni poprečni smjerovi razvoja su Vukovar - Vinkovci - Županja (D55), Vukovar - Otok - Spačva - Vrbanja-Drenovci-Gunja i Ilok - Tovarnik - Lipovac.

Uređenje i zaštitu prostora uvjetuju riječni tokovi Dunava, Save i Bosuta. Šire prostore uz ove tokove treba štiti zbog vrijedne prirodne cjelovitosti, višenamjenskog korištenja voda s kompleksnim uređenjem poljoprivrednih površina te međunarodne, državne i regionalne infrastrukture.

¹ Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, 1-6, str.4.

2.1.1. Razvoj gradova i naselja posebnih funkcija i značajnih infrastrukturnih koridora

Osnaživanje prostorno razvojne strukture temelji se na povoljnijoj mreži naselja, osobito manjih gradova, koja omogućava uravnotežen razvoj, pretežito definiranim koridorima prometnica i glavnim poljoprivrednim resursima Države. Potrebno je sprječavati nastajanje velikih koncentracija stanovništva usmjerenim policentričnim razvojem. Regionalna središta moraju potvrditi sposobnost samostalnog razvoja. Jačanje subregionalnih središta treba usmjeriti ka poboljšanju uvjeta života u njima - povećanju njihove privlačnosti. U gradsko-seoskim prijelaznim naseljima treba rekonstruirati infrastrukturu s ciljem olakšanja pristupa stanovništvu tih područja društvenim dobrima i institucijama te povećanja ekološke i funkcionalne sigurnosti. Ruralna područja je potrebno revitalizirati s ciljem ojačanja demografske i socijalne strukture, očuvanja vrijednosti područja i unapređenja infrastrukturne opremljenosti.¹

Urbanom obnovom treba očuvati graditeljski identitet povijesnih središta naselja i dati prioritet održavanju ili uređenju postojećeg stambenog fonda. Strateški je interes da se površine za razvoj i nove programe traže prvenstveno unutar formiranoga gradskog prostora. Novu gradnju treba ponajprije provoditi u nedovoljno ili neracionalno izgrađenim dijelovima gradova i naselja te prioritetno koristiti dijelove građevinskih područja naselja koja su već opremljena komunalnom infrastrukturom. Ključni čimbenik unutarnje konsolidacije urbanih i suburbanih prostora je opremanje komunalnom infrastrukturom. U planovima se mora utvrditi granični kapacitet prostornih struktura i sustava preko kojeg razvoj zahtijeva velike sustavne promjene, nove prostore i velika ulaganja.

Razvoj graničnih područja je jedna od opcija strategije gospodarskog i prostornog razvitka zemlje. Planiranje i uređenje prostora uz državnu granicu usmjereno je na poboljšanje uvjeta života stanovništva, razvoj pograničnog gospodarstva, zajedničke gospodarske programe, uređenje i funkcioniranje graničnih prijelaza te uspostavu zajedničkih gospodarskih kriterija korištenja graničnih resursa. Cilj planiranja razvoja i uređenja prostora uz državnu granicu je ostvarenje prihoda i standarda stanovništva u skladu s razvijenim područjima. Strateški cilj je da se značajnije ne mijenja bilanca osnovnih kategorija korištenja prostora, osobito ne na štetu prirodnih resursa osobitih značenja i vrijednosti, već da se poboljšavaju kvalitativne značajke i racionalno koristi prostor. Razvojna i aktivna demografska politika trebaju stvoriti uvjete za razvitak funkcija i za demografski rast u graničnim područjima. Razvoj naselja s posebnim obilježjima i razvojnim značajkama obuhvaća naselja u pograničnom području - dvojna naselja i naselja na obalama rijeka prema drugim državama kao i funkcije naselja u obrani i samozaštiti.²

Razvoj prometnog sustava treba ostvariti očuvanjem prostora Republike Hrvatske planirajući promet prvenstveno postojećim prometnim koridorima. Program razvoja prometne mreže upućuje na: izgradnju autocesta i poluautocesta na osnovnim magistralnim prometnim smjerovima te pripremu za

¹ Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, 2-11, str.8.

² Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, 2-8, str.7.

izgradnju alternativnih cestovnih veza u ostalim prometnim koridorima. Potrebno je kvalitetnije održavati sve prometnice, povećati sigurnost njihova korištenja te poboljšati mjere zaštite okoliša.¹

Ciljevi planiranja razvoja željezničkog prometa su: povezivanje postojećeg sustava u Europski sustav željezničkog prometa, uspostava bolje povezanosti prostora unutar Države, modernizacija postojećih pruga, terminala i kolodvora, racionalizacija poslovanja i obnova opreme i uređaja. Prioriteti su rekonstrukcija i remont kritičnih dionica pruga (Vukovarska luka) te njihova postupna modernizacija. Potrebno je istražiti uvjete izgradnje novog željezničkog terminala (Vukovar).

Prioriteti u razvoju riječnog prometa su: reguliranje statusa graničnih rijeka Save i Dunava, utvrđivanje uvjeta korištenja plovnih putova, uređenje riječnih objekata - čišćenje korita, obnova obala, kanala i ušća, otklanjanje oštećenja nastalih za vrijeme rata te izgradnja kanala Dunav - Sava i nove luke Vukovar. Luka Vukovar je naša najznačajnija riječna luka i jedina na plovnom putu VI klase. Izgradnjom kanala IV klase plovnog puta Dunav - Sava dužine 61,4 km povećati će se dužina plovnih putova na 1120 km.

2.1.2. Racionalno korištenje prirodnih izvora

Smjernice za planiranje i uređenje prostora za gradnju isključuju mogućnost umanjenja površina kvalitetnih poljoprivrednih i šumskih površina te upućuju na povećanje stupnja zaštite vrijednosti prostora i štedljivo gospodarenje prirodnim resursima. Ograničenja korištenja prostora u smislu lociranja određenih sadržaja odnose se na zaštitu poljoprivrednih površina visoke kvalitete tla, područja uz obale rijeka, područja uz zaštićena povijesna dobra i zaštićenu prirodu.

2.1.3. Očuvanje ekološke stabilnosti i vrijednih dijelova okoliša

Područja očuvane biosfere i posebnih vrijednosti prostora osobito su važna za prirodni i kulturni identitet te očuvanje okoliša. U prostoru treba očuvati poljoprivredno i šumsko zemljište, zaustaviti neprekinuto građenje uz prometnice, osigurati kvalitetu nadzemnih voda i zaštititi podzemne vode, usmjereno i kontrolirano koristiti rudna bogatstva te očuvati značajke krajolika s regionalnim obilježjima. U zaštiti okoliša treba posebnu pozornost usmjeriti na zaštitu tla, šuma, vode, zraka i ambijentalnih cjelina. Zbog velike dužine državne granice obvezna je međudržavna suradnja i usklađivanje planiranih i postojećih zahvata u prostoru. Zaštitu treba usmjeriti na: izbor tehnologija sa što manjim nepovoljnim utjecajem na okoliš, modernizaciju infrastrukture - posebno prometa, modernizaciju i izgradnju sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda, izgradnju sustava zbrinjavanja otpada, zaštitu prirode i kulturnih dobara, zaštitu od zagađenja i zauzimanja poljoprivrednog zemljišta drugim funkcijama, zaštitu od zagađenja zraka, zaštitu voda te rekultivaciju eksploatacijskih polja mineralnih sirovina - nafte i plina, opekarske gline, šljunka i pijeska.²

¹ Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, 3-1.,12.

² Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, str.28.-30.

Objekte koji se nalaze unutar zaštićenih dijelova prostora i u suprotnosti su s odredbama njegove zaštite treba prenamijeniti ili ukloniti. Ugrožavanje okoliša “divljim” odlaganjem komunalnog i ostalog otpada je veliki problem čijem rješavanju treba prići organizirano i stručno. Prioritetna je zadaća pristupiti izradi Studije zbrinjavanja opasnog otpada Županije te na razini gradova i općina uspostaviti mrežu uređenih lokacija prikupljališta i odlagališta komunalnog otpada.

2.1.4. Zaštita prirode

Cilj zaštite prirode je uspostava cjelovite zaštite prirodnih vrijednosti te povećanje udjela ukupno zaštićenih površina. To se posebno odnosi na zaštitu novih predjela. Prioriteti su detaljno utvrđivanje oštećenja i zapuštene prirode te njena sanacija i povrat u prvobitno stanje.¹

2.1.5. Zaštita kulturnih dobara

Zaštitu kulturnih dobara treba temeljiti na očuvanju i uspostavljanju uravnoteženog odnosa osnovnih izvornih povijesnih oblika graditeljskog nasljeđa i suvremenih graditeljskih dostignuća osobito u vrijednim povijesnim urbanim i ruralnim cjelinama. Zaštita graditeljskog nasljeđa obuhvaća obnovu i sanaciju razorene i oštećene graditeljskog nasljeđa, istraživanje i vrednovanje graditeljskog nasljeđa, recenziju konzervatorskih studija, uređenje i obnovu povijesnih građevina, zaštitu arheoloških zona i lokaliteta. Prioriteti zaštite graditeljskog nasljeđa su obnova s ciljem očuvanja nacionalnog identiteta, određivanje obveze izrade generalnih urbanističkih planova naselja značajnih kulturno-povijesnih vrijednosti te inventarizacija, vrednovanje i kategorizacija kulturnih dobara.

2.1.6. Zaštita krajolika

Ciljevi očuvanja i uređenja krajolika su prostorna, ekološka, gospodarska, socijalna i kulturna raznolikost i skladnost te očuvanje identiteta područja. Prostornim planovima Gradova i općina treba osigurati očuvanje osobitosti područja očuvanjem osobitosti načina građenja naselja, područja uz naselja s naglašenim kulturnim značenjima krajolika, područja svojstvenih vizualnih oblika s velikom raznolikošću prirodnih i kulturnih elemenata, područja biotopa i područja spontanijih prirodnih procesa. Potrebno je štiti identitet gradova i naselja vrednovanjem morfoloških strukturnih elemenata naselja, održavanjem i primjerenim korištenjem građevinskog fonda. Očuvanje raznolikosti krajolika treba temeljiti na očuvanju šuma i prirodnih oblika vodotoka, a spriječiti građenje na izloženim lokacijama u krajoliku.

2.2. Ciljevi prostornog razvoja županijskog značaja

2.2.1. Demografski razvoj

Strateški cilj je revitalizacija pograničnih i ratom zahvaćenih područja te poticanje demografske obnove. Poticajnim mjerama državne populacijske politike treba riješiti problem revitalizacije i

demografske obnove pograničnih prostora Županije. Razvoj treba usmjeriti ka usporavanju i procesa iseljavanja osobito mlađeg stanovništva te stvaranju uvjeta za povratak iseljenog stanovništva. U srednjoročnom planskom razdoblju očekuje se postizanje broja stanovnika prije domovinskog rata.

2.2.2. Odabir prostorne i gospodarske infrastrukture

Smjernice razvoja temelje se na komparativnim prednostima ove Županije - geostrateškom i geoprometnom položaju, velikim površinama visokokvalitetnog poljoprivrednog zemljišta i vrijednog šumskog zemljišta. Prirodni resursi određuju poljoprivredu i šumarstvo te na njima temeljenu prateću industriju za odrednicu razvoja Vukovarsko-srijemske županije.

Program obnove gospodarstva usmjerava gospodarstvo na uspostavljanje nove strukture vlasništva i odnosa privređivanja, uvažavajući komparativne prednosti Vukovarsko-srijemske županije. Obnova proizvodnih kapaciteta u Županiji ne predviđa rekonstrukciju prijašnjeg stanja već svođenje kapaciteta na optimalnu razinu iskorištenja. Posebno značajan segment oživljavanja gospodarstva Županije je poduzetništvo kojem treba pokloniti posebnu pozornost. Preduvjet razvoju gospodarstva je planiranje površina i lokacija za gospodarske funkcije na temelju poznatih programa, modernizacija prometnog sustava te obnova i izgradnja prateće infrastrukture.

2.2.3. Razvoj, naselja, društvene prometne i ostale infrastrukture

Mreža i funkcije naselja moraju biti u funkciji stvaranja policentričnog sustava. Razvoj naselja jačanjem centralnih funkcija treba poticati osobito u istočnim i južnim pograničnim područjima Županije (Ilok, Tovarnik, Drenovci, Vrbanja, Gunja). Gravitacijske zone centara treba uskladiti s uspostavljenim teritorijalnim ustrojstvom. Cilj preobrazbe gradskih područja je urbana obnova. U područjima urbano-ruralnih obilježja cilj preobrazbe je infrastrukturna rekonstrukcija, a u ruralnim područjima revitalizacija. Građevinska područja naselja u Županiji su niskih gustoća izgrađenosti i naseljenosti i te parametre treba povećati. Planskim mjerama treba utjecati na prostornu organizaciju i građenje naselja – osobito zabranom građenja uz županijske i državne ceste i određivanjem građevinskog područja prema postojećim dubokim seoskim parcelama koje se tako nepovoljno održavaju na izgrađenost tla. Pojačan interes za građenjem stambenih zgrada u Vinkovcima, Županji i općinskim središtima treba pratiti odgovarajućim mjerama prostornog uređenja i sprječavati neplansko građenje. Aktivno treba provoditi mjere zaštite prirode, a osobito područja uz obale vodotoka i rubove šuma.

Vlasništvo zemljišta ograničava mogućnosti uspostave gospodarskih zona kao ponudbene podloge za razvitak gospodarstva na ovom području. U PPUG/O treba odrediti površine prostora za smještaj gospodarskih funkcija prema stvarno utvrđenim potrebama. Treba osigurati prostorne uvjete za smještaj srednjih i malih gospodarskih proizvodnih jedinica u naseljima, a osobito u naseljima

¹ Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, str.30.-31.

graničnog područja. Do zaživljavanja mjera poticanja boljeg iskorištenja građevinskog zemljišta proširenja građevinskih područja treba odobravati na temelju konkretnih programa, a ne kao ponudbenu opciju. Na razini PPUG/O-a treba planirati radne zone u graničnom području za potrebe oživljavanja gospodarstva uz prethodnu provjeru interesa i osobitosti razvoja graničnih područja susjednih država.

Ciljevi razvoja prometa na području Vukovarsko-srijemske županije su: izgraditi sustav državnih cesta (autocesta i brzih cesta) koje će bolje povezati Županiju sa prometnim sustavom RH i susjednih država, izgraditi i modernizirati županijske ceste rekonstrukcijom postojećih i izgradnjom novih smjerova, promet voditi rubno u donosu na područja veće gustoće izgradnje (veća naselja), osigurati prometnu povezanost i mogućnost odabira sustava prijevoza, a posebno javnog prijevoza, omogućiti etapnu realizaciju planirane modernizacije i izgradnje prometnog sustava i poticati razvoj integralnog prometa. Planom su predložene: izmjene i dopune koridora javnih cesta, obilaznice na prolazu državnih i županijskih cesta kroz naselja, te usklađenja cestovna mrežu s drugim korisnicima prostora posebno s planovima plinifikacije, vodoopskrbe, odvodnje, telekomunikacija te prioritetima zaštite poljoprivrednog i šumskog zemljišta.

Smjernice razvoja telekomunikacija obuhvaćaju: sanaciju ili izgradnju novih pretplatničkih stupnjeva, polaganje svjetlovodnih kabela, širenje mobilne mreže i izgradnju telekomunikacijskog centra u Vukovaru. Ostvarenje ovih ciljeva omogućiti će potrebno proširenje svih mjesnih mreža i pružiti cjelokupni raspoloživi asortiman usluga svim korisnicima.

Prostornim planovima uređenja gradova i općina treba odrediti prostorne i funkcionalne odrednice izgradnje sustava elektroopskrbe te posebno obratiti pozornost na : određivanje smještaja objekata sustava elektroopskrbe u donosu na građevinsko područje, koridore ostale infrastrukture, zaštitu područja kvalitetnog poljoprivrednog zemljišta i šuma, dalekovode planirati izvan građevinskih područja objedinjavanjem koridora s drugom infrastrukturom radi zaštite šumskog i vrijednog poljoprivrednog zemljišta, opskrbu zadovoljavajućom količinom električne energije na središnjem području Županije treba izvršiti sanacijom prijenosne i distribucijske mreže, hitno odrediti rješenja za izgradnju prijenosne elektroenergetske mreže kako bi se osigurala sigurnost napajanja električnom energijom potrošača na području Županije.

Na rješenje elektroopskrbe cijele Županije značajno će utjecati konačna lokacije TE te na nju vezana lokacija TS i dalekovoda. Na prostoru rezerviranom za razvoj luke moguće je izgraditi termoelektranu, a konačna lokacija će se odrediti nakon provedenih istraživanja i ocjene alternativnih lokacija.

Ciljevi aktivnosti u oblasti plinoopskrbe su izgradnja visokotlačnih (VT) plinovoda distribucijskog razvoja, realizirati dionice magistralnog razvoda Osijek-Vukovar, uključujući izradu MRS-a, provesti plinifikaciju ostalih naselja Županije, planirane koridore plinovoda treba uskladiti s

planiranim koridorom kanala Dunav - Sava i koridorima prometnica posebno u istočnom dijelu Županije.

Sustav za transport nafte i plina je dovršen, a moguća povećanja kapaciteta mogu se realizirati u istom koridoru. Planirane izmjene na trasi će nastati pri izgradnji VKDS -a.

Rješenje vodoopskrbe Vukovarsko-srijemske županije treba temeljiti na uspostavi cjelovitog sustava koji će distribucijom vode sigurnih izvorišta osigurati potrebne količine kvalitetne vode za sadašnje i buduće potrebe. Usporedno s problemima vodoopskrbe Županije potrebno je provoditi mjere s ciljem postizanja učinkovitijeg djelovanja postojećih vodoopskrbnih sustava. Ističe se potreba odvajanja pripreme sanitarne i tehnološke vode za veće gospodarske sustave. Vodoopskrba gradova i većih naselja ne smije ovisiti o samo jednom izvorištu ili jednom sustavu dobave i to zbog neočekivanih vodoopskrbnih zahtjeva, neočekivanih hidroloških uvjeta ili izvanrednih situacija. Cilj je razvijati takav sustav koji će povećati strategijsku i pogonsku sigurnost vodoopskrbe u cijelom području Istočne Slavonije. Ciljevi razvoja vodoopskrbnih sustava su:

- osigurati viši stupanj pokrivenosti naselja vodoopskrbnom mrežom, sigurnost opskrbe i osiguranje kvalitete pitke vode,
- usvajanje koncepta razvoja vodoopskrbnog sustava - rješenje na razini županije s prijelaznim rješenjem zasebnim širenjima lokalnih vodoopskrbnih sustava,
- utvrđivanje potrebnih površina i koridora za potrebe izgradnje vodoopskrbnog sustava, a posebno određivanje zona zaštite crpilišta,
- utvrđivanje uvjeta vodoopskrbe velikih industrijskih potrošača posebno vezanih za izgradnju planiranih industrijskih i skladišnih lučkih zona kanala, a koje nisu u dosadašnjim planovima obuhvaćene.

Vodonosnike i izvorišta treba zaštititi od sustavnog zagađivanja. Zato je posebno važno zaštititi vodotok rijeke Vuke i Bosuta od zagađenja tako da se voda poboljša na II. kategoriju. Odvodnju naselja uz Dunav potrebno je zaštititi od visokih voda. U svim naseljima na području Županije nužno je definirati i planirati sustav odvodnje s uređajima za pročišćavanje koji će prihvaćati otpadne vode većeg broja naselja. Realizaciju sustava odvodnje treba provoditi postupno, sukladno količini otpadnih voda, osobitostima recipijenata te gospodarskim mogućnostima gradnje i održavanja uređaja. Industrije koje nisu obuhvaćene sustavima za odvodnju i pročišćavanje voda naselja moraju izgraditi vlastite sustave odvodnje i uređaje za pročišćavanje. Cilj je na razini PPUG/O-a izrada plana odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda naselja i industrijskih zona, tj. izrada dokumentacije kojom bi se odredio temeljan koncept odvodnje određivanjem vrste sustava (mješoviti ili razdjelni), prostornog obuhvata (naselja koja se na te sustave priključuju), određivanjem koridora kolektora, smještaj uređaja za pročišćavanje te uvjete prihvata pročišćenih voda u odnosu na osobitosti recipijenta.

Nužno je pristupiti kompleksnom uređenju zemljišta, a posebno uređenju glavnih vodotoka - odvodnih recipijenata. Potrebno je izraditi plan navodnjavanja kvalitetnih poljoprivrednih površina

vezano uz izgradnju kanala Dunav - Sava. Zaštitu od voda treba provoditi rekonstrukcijom i izgradnjom obaloutvrda, regulacijskih radova i nasipa uz sve vodotoke. Odvodnja suvišnih voda zaobalja riješiti će se izgradnjom kanala Sava - Dunav te sustavom odvodnje polja Biđ - Bosut. Budući da izgradnja kanala Dunav - Sava potpuno mijenja sve činitelje vodnogospodarskog sustava na području Vukovarsko - srijemske županije potrebno je odrediti uvjete korištenja i uređenja prostora u prijelaznoj fazi do izgradnje kanala.

2.2.4. Zaštita vrijednosti krajolika

Budući da postojeća planska dokumentacija izrađena za područje Vukovarsko-srijemske županije ne obuhvaća u cijelosti vrednovanje i zaštitu krajolika potrebno je značajnije vrijedne krajolike, a posebno riječne doline Dunava, Save i Bosuta, zaštititi kao zasebne cjeline te ocijeniti uvjete korištenja i građenja naselja i brojnih infrastrukturnih koridora u tom prostoru.

2.2.5. Zaštita prirodnih vrijednosti i posebnosti i kulturno-povijesnih cjelina

Prirodni krajolik treba sačuvati, osigurati prirodnu raznolikost i zaštititi biotički potencijal, naročito onaj koji je osobnost područja. Niti jedna djelatnost ne smije trajno poremetiti prirodne režime krajolika, a tamo gdje je oštećen treba izvršiti sanaciju. Posebito je važno odrediti uvjete korištenja i zaštite prostora u kontaktnim zonama uz zaštićena područja prirode s ciljem sprječavanja negativnih mogućih utjecaja na zaštićena područja. Do danas su Zakonom o zaštiti prirode zaštićene kategorije na području Županije: posebni rezervati, park šume, zaštićeni krajolici, spomenici prirode i spomenici parkovne arhitekture u ukupnoj površini od 1227,72 ha što je značajna povećanje u odnosu na ranije zaštićene prirodne i kulturne vrijednosti područja Županije. Područja zaštite treba dalje povećati ovim planom predloženim područjima.

Zaštićeni dijelovi prirode na području Županije su: *Posebni rezervat šumske vegetacije Lože* - zaštićen 1975. g., *Posebni rezervat šumske vegetacije Radiševo* - zaštićen 1975. g., *Park šuma Kunjevci* površine od 25,98 ha zaštićena 1999. g., *Park šuma Zvirinac* površine 39,05 ha proglašena je zaštićenim dijelom prirode 1999. g., *Zaštićen krajolik Spačva* proglašen je zaštićenim dijelom prirode 1999. g., *Zaštićeni krajolik Virovi* proglašen je zaštićenim dijelom prirode 1999. g. *Zaštićeni krajolik Vuka* proglašen je zaštićenim dijelom prirode 1999. g., *Spomenik prirode - hrast lužnjak u Ivankovu* starosti približno 400 godina, *Spomenik prirode - hrast lužnjak u Županji* zaštićen je 1976. starosti je oko 200 godina, *Spomenik prirode - hrast lužnjak uz cestu Spačva – Vrbanja*, *Spomenik prirode - skupina 10 starih stabala hrasta lužnjaka - Drenovci* južno Radiševo zaštićeno 1961. g. *Spomenik prirode - skupina od 8 stabala slavonskih (livadski) hrastova lužnjaka i jednog stabla poljskog jasena* zaštićeni su 1999. g., *Spomenik prirode - skupina od 11 stabala nizinskog, poljskog brijesta* zaštićeni su 1999. g., *Spomenik parkovne arhitekture - park oko dvorca u Nuštru* zaštićen je 1971. g. , *Spomenik parkovne arhitekture - park u Iloku* zaštićen 1973. g., *Spomenik parkovne arhitekture -*

park Lenije u Vinkovcima zaštićen je 1999. g. i Spomenik parkovne arhitekture - *park na Trgu bana Josipa Šokčevića u Vinkovcima* zaštićen je 1999. g.

Mjere zaštita graditeljskog nasljeđa u planskim dokumentima nisu dugo obnavljane i zbog toga, a posebno i zbog ratnih razaranja, ne odgovaraju stvarnim potrebama zaštite na području Županije. Cijelo područje Županije je bilo zahvaćeno ratnim razaranja, a dio spomeničkog nasljeđa je dugo vrijeme bio nedostupan. Gradovi, a još i više sela su nedovoljno pokrivena podacima o postojećem stanju inventara graditeljskog nasljeđa kao i smjericama za aktivnu zaštitu. Uvidom učinjenim prilikom procjene ratnih šteta na području Županije Služba zaštite je utvrdila stanje ugroženosti, uništenosti i razorenosti spomenika kulture, što je dobra polazna osnova za planiranje i poduzimanje neposrednih mjera zaštite. Tipologija izgradnje naselja i arhitektonsko oblikovanje usuglašavat će se s kvalitetnom tradicijom građenja, a nagršene dijelove naselja treba postupno sanirati. Cilj je provesti sveobuhvatni postupak zaštite arheoloških lokaliteta i pojedinačnih spomenika te u PPUG/O, GUP i DPU odrediti uvjete zaštite s posebno određenim zonama zaštite.

2.3. Ciljevi prostornog uređenja naselja na području županije

2.3.1. Racionalno korištene i zaštita prostora

Uređenje prostora naselja treba temeljiti na optimalnim gustoćama koje neće biti manje od postojećih u izgrađenim dijelovima naselja, planiranju odgovarajućih prostora za javne sadržaje te opremanju zemljišta komunalnom infrastrukturom. U izradi prostornih planova i programima razvoja te Programima mjera za unapređenje stanja u prostoru treba izraditi bilance raspoloživog prostora kao polazište razvojne preobrazbe naselja. U PPUO/G osobito treba provjeriti opravdanost veličine sadašnjih građevinskih područja te ih odrediti tako da se očuvaju kompleksi visoko vrijednog poljoprivrednog zemljišta. Građenje građevina izvan građevinskog područja mora biti tako da ne mogu nastajati nova naselja, ulice i grupe građevina, građevine uz obale vodotoka, uz prometnice, uz vrijedno uređeno poljoprivredno i šumsko zemljište. Građenje izvan građevinskih područja mora biti uklopljeno u krajolik s ciljem očuvanja prirodnog prostora - njegove konfiguracije, šuma, vrijednog poljoprivrednog zemljišta. Za takvo građenje je potrebno osigurati uvjete zaštite okoliša, a posebno odvodnje i zaštite voda te zbrinjavanje otpada. Građenje na zemljištu I - V bonitetne kategorije može se odobriti samo iznimno.

Daljnje planiranje i detaljno utvrđivanje prostora za građevine i trase infrastrukture treba provoditi koordinirano i usklađeno između korisnika prostora te tako da se što više koriste postojeći koridori, izbjegavaju šume i vrijedno poljoprivredno zemljište, da se očuva cjelovitost prirodnih i izgrađenih struktura te omogućiti zaštita krajolika.¹ Posebnu pozornost treba obratiti na korištenje prostora uz vodotoke na kojem su evidentirana klizišta zemljišta, a osobito uz obalu Dunava kod

¹ Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, 6-6. str. 38.

Iloka, Šarengrada i Sotina. Prostor eksploatacije mineralnih sirovina treba koristiti na način da se u tijeku eksploatacije i po njenom dovršenju primjene svi elementi zaštite okoliša.¹

2.3.2. Unapređenje uređenja naselja i komunalne infrastrukture

Ključni pravac preobrazbe gradskih područja je urbana obnova. Gradovi Vukovar i Vinkovci trebaju prerasti u važnija regionalna središta koja se trebaju razvojno osposobiti za samostalnu razvojnu polarizaciju svojih područja. Za manje gradove - Županju i Ilok predlaže se intenzivnija urbanizacija, a za veća općinska središta (Otok, Drenovci i Vrbanja) revitalizacija i infrastrukturna rekonstrukcija, uspostavljanje kvalitetnijih uvjeta života i osposobljavanja za cjelovitu ulogu lokalnih središta. U ruralnim područjima treba razvijati seoski turizam i omogućiti lociranje i razvitak manjih i srednjih poduzeća koja će koristiti prednosti tog smještaja.

Za županijsku prometnu infrastrukturu treba stvoriti uvjete za optimalno korištenje ukupnog prostora značajnog za Županiju. Treba objediniti i očuvati infrastrukturne koridore, a osobito osigurati prolaz cestovnih koridora oko naselja. Prioritet za opskrbu sa zadovoljavajućom količinom električne energije Županije je dovršenje izgradnje prijenosne mreže te izgradnja i modernizacija distribucijske mreže. Prioritetne aktivnosti na prijenosnoj mreži su: izgraditi 110 kV dalekovode i trafostanice, dovršiti izgradnju 35/10 kV trafostanica i 35 kV dalekovoda te modernizacija 10 kV i 0,4 kV mreže. Osobito je važno poboljšati elektroenergetsku situaciju jugoistočnog dijela Županije zbog poticaja gospodarskom razvoju. Županija je zainteresirana za izgradnju TE-TO koja bi u velikoj mjeri doprinijela razvoju Županije i za koju treba istražiti moguće lokacije u široj zoni grada Vukovara.

Prioriteti razvoja telekomunikacija na središnjem prostoru Županija obuhvaćaju: izgradnju novih pretplatničkih stupnjeva i njihovo povezivanje s Vinkovcima polaganjem svjetlovodnih kabela u skladu s dinamikom obnove naselja te izgradnja komutacijskih čvorova. Ostvarenje ovih prioriteta omogućit će potrebna proširenja svih mjesnih mreža i pružiti cjelokupni raspoloživi asortiman usluga.

Prioritetne aktivnosti vodoopskrbe na području Županije su: obnoviti i staviti u funkciju postojeće sustave, nastaviti aktivnosti na rješavanju problema vodoopskrbe grada Vinkovaca, izgraditi vodoopskrbni sustav općine Drenovci (podsustav Račinovci-Đurići te dio RVIS-a), nastaviti aktivnosti vezane uz formiranje crpilišta Cerna, Bošnjaci i Babina Greda, izraditi projektnu dokumentaciju Regionalnog vodovoda Istočne Slavonije (RVIS) i realizirati prvu fazu izgradnje.

Prioritetne aktivnosti u oblasti plinoopskrbe su dovršenje izgradnje visokotlačnih (VT) plinovoda i distribucijskog razvoja te plinifikacija preostalih naselja.

Prioritetne aktivnosti odvodnje na području Županije su: izraditi projektnu dokumentaciju kojom bi se obradila odvodnja svakog naselja Županije, izgraditi osnovne kolektorske mreže u većim naseljima, izgraditi uređaje za pročišćavanje otpadnih voda na postojećim sustavima za odvodnju.

¹ Program prostornog uređenja Republike Hrvatske, 6-5. str. 38.

Prioritetne aktivnosti u zaštiti okoliša je evidentiranje i kontrola izvora zagađenja te osobito rješenje sustava zbrinjavanja opasnog i komunalnog otpada.